

1
Katonacsingolyok ízig egyedül a Bibliával,
egy hangotla lelkező biblicija elháre tett naplójezgetei.

Máj, 1680. június 26-án áldotta meg házasságomat a Tiszte-
letreméltó Claude János, a Charantouin-i egyház lelkező.
Ő ajándékozta nekem ezt a Bibliát és Xiveure költö-
te, hogy e nap emlékére jó és rossz napokban
hívem megörvösem, amit Jsten kegyelmével meg-
is fogok tenni.

Máj, aug. 18-án volt lelkezői beköszöntőm a
meaux-i egyházközségben; igéretet tettem az úrnak,
hogy az egyházat hívem fogom tanítani, az igéret
mitásban és a kegyes életben megörvösem; az úr ad-
ja ehhez az Úr erejét.

Máj, 1681. aug. 27-én beanyom született, hit áldjon
meg az úr!

Máj, 1682. szeptember 1-én fiam született, hit áldjon
az úr! Az idők mindig rosszabbak lesznek: hit mondják,
hogy a király igen haragosak ránk, a mitől az úr Jsten
öröszem meg!

Máj, 1684. július 5-én meghalt idős anyám. Magam-
hoz veszem his testvéremet, kinek napján hívül nincs
senkiyes ezen a világon.

Tegnap, 1685. október 25-én rendelet adattet hi,
melyben a király mirzamenta a nantes-it. A lelke-
szek hagyják el az országot! Az úr világoni fogja
eláttink Tammi, vajjan engedelmeskedjünk-e!

Ma, 1686. május 7-én, másik leányom született, kit
 áldjon meg az Isten! Az egyháza tuljós kereszt nehe-
 zül. Azokra a lelkesekre, kik még Franciaországban
 vannak, halálbüntetés vár, én nem távoztam el és nem
 is fogok elkövetni, Istennek szűkege van szám az Ó szán-
 tóföldön. Testvérem szavával tartó őt is engem, ki azt
 mondja, hogy nem fél s ugyanezzel a nevet liarskelva
 akérja mentelmi magát.

Ma 1688. július 13-án, mintán 14 hoizapot a Bastille-ben
 töltöttem, Isten jószágából megkaptam Bibliámat, melyet
 barátain egy megvesztegetett lakotossal jutattak hozzám. De
 az az ember semmit nem akart nekem mondani. Egész
 napom azt lapozgattam a könyvet, abban a szememben, hogy
 valami irást, csak egy pár nőt, találhatok benne barátain-
 tól, és most egészen ismeretlen vagyok, most semmit nem
 találtam. De hát nem az egész könyv Isten drága ígéje?

Július 14. részét olvastam, amelyben ez van: Nem hagyjak
 Titkeket árvaival.

1689. május 15. Ma 2 év, hogy fogva vagyok, Azt látom,
 hogy porba fognak, mint már tetűk vérmelgyekkel, kik-
 nek rézük lehetett abban az időmben, hogy az Urót hal-
 kezzanak. De úgybétől, hogy ezeket a kivégzést a
 fővárosban vagy másik körzésekben nem akérják végre-
 hajtani, szűk hirtelen engem ebbe a verbe és azt mon-
 dották, hogy azt akkor hagyhatom el, mikor magam akérem
 ... azaz, mikor hitemet megtagdom!

Ékkor itt fogok meghalni.

Csak feleségemről, gyermekeimről és Testvéreimről tudhatnék meg valamit! Semmit nem hallottam felőlük, még azt sem, hogy élnek-e.

Augusztus 20. Egy rejtékhelyet Találtam nobeimben, melyet valószínűleg egyik elődöm kezdett el csinálni; sőt egy darab vasat is rejtett magának, melyet a követ, mely az üreget fedi s pontosan a falba illik, ki lehet emelni. Ezt hónapig dolgoztam rajta, hogy a rejtékhelyet meggyőzőbbé tegyem s most ott örömmel a Bibliámat. Ez nagy gondtól szabadít meg, mert mindig féltem, hogy valaki megtalálja könyvemet. Itten az előzőket nem tudják, hogy nem vagyok többé egyedül!

Érdekben a napokban Találtam arra a jelre, melyet legutolsó estém, amikor együtt ültünk, feleségem csinált az egyik lapra. Sokat vitáztam, de a hit Itten meggyőződtem s nem hagytam el a nyomom egészen éjjeliken.

November 15. Ma egy pap volt nálam, úgy hittém, püspök; ki hit körébe vége dolgában sima szavakkal nagyon megyőzött. Nagy éhséggel és fölényeskedéssel, mintha hitfeleimel nagy gyűlölködés előtt mondana prédikációt. De Itten megadta, hogy teljes nyánsággal és határozottsággal felalhessek, úgy hogy csak jól kicserelt határozottsággal állíthatja, hogy szorokba került.

November 24. Megtudtam, hogy az a pap a éves Bossuet.
Hála az Istennek, hogy ezt nem tudtam, mikor jött, mert
feltűn volna ilyen nagy emberrel szembenállani; és talán
nem tudtam volna úgy bémélni, ahogy béméltam.

1694. április 13. Úgy látom, Isten egyházára még vilgossabb
kereset nehezedik, mint valaha. Ihek hívek maradnak,
nagy aggodalomban vannak és üldöztetés alatt. Megsértel-
tetés és megöletés, vagy a gilyákra küldetés. Regény
déli tartományainkat tűz és kard pusztítja; pogányok nem
cselkedtek volna gonoszabbul.

Május 20. Bossuet ionét jött, de Isten kegyelmét
adott rá, hogy megkötözöttabbon beszélhesek vele,
mind két évvel előtte. Isonet az egyház tekintélyével
kezdte; de mondta nekem, hogy szükségtelen oly sok könt-
vetégetnie, mivel a katolikusok, úgy látom, elhatá-
rozták, hogy ^hhugenottákkal szemben karddal keresk-
nek maguknak igazságot; azt is jól tudom, hogy
mit csináltak regény nyájunkkal, hogy sokan teatvé-
reim körül kerék alatt vagy biton verstek el hogy az
kegyetlenség, gyalázat és égve hiálto véték, hogy kerent-
tyének vagy úgynevezett kereszttyének kerenttyentársak-
nak ily mevendéseket szoknak. Hosszátettem, hogy ő
neki, Bossuetnak egyenes különös mértékben kell felel-
nie Isten előtt, mivel ő többel járult hozzá, mint
bár ki más, hogy a. királyt ellenük fölüggerel-
jék, úgy tüntetve föl ami hűrtársunkat, mint

hogya eslekedtet. Nagy eselődával és heraggal távorolt;
de mit érthet nekem? Abban az igében bírom, amelyet
bizonyítékul idézt az, hogy egyháza az igeri, de
amely csak azoknak egyházára nöl, kik Istent lé-
lekben és igazságban imádják: "A poklok kapui nem
vesznek rajta diadalmat."

November 12. Egy másik papot küldtek hozzám;
az egy melid és kedveskedő volt, hogy mindjárt kerdes-
ben megkérdeztém, hogy nem Fouclou-e, ami úgy
látott, ismerős okozott neki, mivel eskergettem
az volt. Még melidebben kezdett beszélni, úgy hogy
attól féltem elveritem a kedvet a vilárolásom;
sőt vissza tereltem a hit alapvetés kérdé-
seire. Ott aztán épen olyan papista volt, mint két-
házi más. Mind, amiket eddig mondott, tanultam,
sima sávak voltak, hogy ne mondjam, hogyok,
felve rérvétel, mely nívél, de nem egyháziából
jött. Kelkiismeretes katolikus ~~volt~~ sőt nem
suged^{het} nekünk, ha még oly ingelmas is; ha
nem alkalmas rigori vendégszabályokat, egyháza,
a pápa, a szinatók iránti sugedelmentéget
sérti meg, melyek mindig azt parancsolják, hogy
nekünk ne hagyjunk békét és nyugalmat és a
melyek a hitéljok rigoriságát irántunk mindig
helyeselték. Láttam, hogy Fouclou nívél tilkeztet
a kemény politika alatt. Itt állhatatos, melyet

Ysten e fogadásban adott nekem, megfogadni lét-
satt őt, és annint robánmat elhagyta, att akert
kardni, mégis csőt vett magán. Nem hiszem, hogy
visszajő.

1702. október 13. Tízenny éve semmit nem olvastam,
semmit nem írtam! Mátik robába vittek a biblián
attusadt, serecsére rejtékében.

Yil gondoltam, hogy a pelid navakre kemények
fognak következni. Mikor látták, hogy érveiknek
sáhasem fogok engedni, oly borzasztó, egészenfelen
lyukba rértak, hogy nem hittem, hogy valaki ott két
hónapig tudjon élni. Kívülbelül hat hetet tiltottam
ott; utána egy mórak, de nintén oly kicsiny is ső-
Tét robába vittek, hogy majdnem ép oly rossz helyen
vált, mint előbb, csak hogy itt legalább élni lehetséges
volt.

Ytt II évig maradtam kívülül, hogy csak egyet is
kijöttam volna! Eleinte misére vittek; de mikor mond-
tam, hogy nem akrok ade menni, az udvarban való
sétálest is megfogadták fölém. Exalatt a II év alatt
sarki sem látogatott meg. Gyakran akhara belki gyötrel-
meim voltak, hogy kértam Jótent, vegyen ki ebből a vi-
lágból, ami pedig nagy bűn.

De most ő visszavolta igazját s az megexált. Még
most sem tudok semmit feleségemtől s negygy gysme-
keimről. Lelékben létam őket egész kicsinyeknek, pedig

Június 20, sötét éjszaka a lámpán. Vájjon gaudal - e fény a
 imádkozók - e isten, $\frac{2}{3}$ mint én o' éte? Ha nem volnék
 birtos bannu, hogy egyet a menyben visszaváltam,
 még meghaltam volna binstomban. Valahánykor es-
 sél beváltam, azt felelték: "Tegyük meg hitte-
 ket!" Itén tudja, hogy ezzel kísértet meg legelőbb.

6' Istennem! Kegény gyermekeimre Itén ebben az
 evangélium - elleves hitvallásban nevelték föl. Itén arra
 tanították őket, hogy atyáink meg ajukát. Itén vege-
 el ezt a gondolatot, nagyon kínos! És a testvérem, az
 én kegyes testvérem, aki lakik akart banni - vajjon mit
 csináltak belőle?!

1704. május 10. Nagy látás, ami kegyes népeim megpróbál-
 ta leírni az igát s a levelekben harag folyik. Én min-
 dig a hitvágy iránti engedelmességét prédikáltam; de
 nem akartam suljossal megpróbálni testvéreimre elítél-
 ni, mert lehet, hogy az Itén adta szívükbe azt a
 gondolatot, hogy fölkeljenek. Het is mondják, hogy a király
 Angliával és Spanyolországgal háborúba bonyolított.
 Legyen meg Itén elárata! Nem akartuk senki
 rosszat használni és mégis, nem lehetek róla, mabe-
 dulást kívánok a gonosztól elnyomott egyháznak. Ez a
 mozgalmam már 2 év óta tart, de én nem tudtam
 róla senkit.

1709. április 12. Borzontó hideg volt, így hogy azt
 hittam megfagyok, habár adtak is egy kevés fát. Mondják,
 hogy sok ember meghalt és a vetések elpusztultak

Tóth keze véli szűzösködik erre a mezenésben országban.

Észen a Tóth igaz megőrzésként; hiszen nemcsak
54 éves lesz. P 22 éves vagyok a Bestilleben!

1712. december. Pet mondják, hogy a királynak nagy-
nem egész családja meghalt. Tóth megőrzésként az én
népemenek vért és könyvet. De szeretném, hogy ha nem
istán volna a sa valat. Eggedül Tóth tudja a maga
akaratának okát.

1714. július. Hegyen kála Tóthunk! Közéledik halálom.
He most ide jönnének is azt mondának: "Szabad vagy,"
ahij okozna valami örömet. Kíváncsi maradok még itt egy
kissit, hogy csak a mezenésben lássam véront akokat,
akik a földön (egy) emjeim voltak.

1715. szeptember. A király meghalt! 72 évig uralkodott!
Most Tóth minden felszerelési sorsát és felszerését az
emjeimmel.

Nagy hallom, hogy az új király csak 5 éves s az országban
keresg uralkodik helyette. Ez Tóth változást hoz. De ilyen
az én országom siveim, - azt hittem, meghaltam a világ-
nak s most elkerültem reményességül bennem.

1716. január. Hiába való volt a remény; de kála Tóth-
unk, nincs is már szükségem rá. Tóth tért belém a
lemondás inkább, mint velaka. Testemet, bennem, minde-
nemest Tóthunk bizom. Pet mondják, hogy ország egyháza-
kat valamivel kevesebbé kívánják, mint az alkalt király
idejében.

1717. március. Egy fiatal ember meglátogatott és
 elbeszélte, hogy azért kárta a Bastillebe, mert
 mint ismételt követelt el. Nagy révvel
 látott lenni irántam; de nem azért, mert
 sokat szenvedtem fogásomban, hanem azért
 mert ragaszkodtam ahhoz, hogy itt maradjak. „Mind-
 ezek a vitás kérdések üres, közömbös dolgok a
 Tízta és náma.” De hamar jövevény, hogy eb-
 ben a dologban nem értek Tréfát s inkább meggy-
 zedtem, hogy a sötétség és világtosság mindegy,
 mint azt, hogy igazság és tévedés között nincs
 életbevágó különbség. Versiket mutatott nekem
 egy könyvből, melyeket II. Henrikről és az ak-
 kori protestánsokról írt, akik, mint mondta
 sőt szerepet játszottak költeményeiben. Bár ez
 megfelelt a velőságnak, én megköszöntem jó
 véleményét felőlünk s atyjaim felől s azt mondtam,
 hogy Istentől szívesen kérek vállalkozására,
 hozzájárulni, hogy azért is imádkozom, hogy maga
 ne maradjon meg abban az átkos hitetlenség-
 ben. Megmondta nevet, — de elfelejtettem. Külön-
 méltán ismét és bízni nekem az emberrel, mint az
 én időmben! Sokas gondoltam erre, hogy így vil-
 lós történeteket, megírtam bibliaim régi
 francia nyelvét, mert mást semmit nem olvastam
 mita itt vagyok. Jól láttam, hogy a fiatal ember

art a bizonyítást tartani, mintha egy elhunyt mázadaról,
 sőt valami más világból való ember volna. De mit
 ért az nekem, ha elmaradtam is a kortól? Itten
 nem változhaték meg ~~(még)~~ és én hi maradok Ilová!

1720. március. Sokat betegeskedem és nagyon gyengülök.

A megváltás ideje közeledik? Alig van stóm, hogy a
 rejtékelt nyissam és sörjaur. Pedig hogy élsek meg
 bibliám nélkül!

Itt mondják, hogy egyházunk föllélegzik! Jól tudtam,
 hogy Itten nem hogy el beuinket örökre.

1724. július. Nem tudom, hogy illhetek még. Két óra
 napról - nagyon gyengülök és a tűz még mindig ég.
 Mintha azse tanítana a történi hogy életem -
 mel tekeréleskedjem a kevés levegővel becsin
 de mégsem hiszem, hogy még sokáig tarttam.

1724. július. Nem tudom, hogy élhetek még. 4 év óta napról - napra gyengülök és a tűz még mindig ég. Mintha arra tanítana a börtön, hogy életemmel takarékoskodjam a kevés levegővel beszérek. De mégsem hiszem, hogy még sokáig tartson.

1724. december. Az üdvözéssel ismét elkerüldöm! Egy ítélőbíró rendelkezést bocsátott ki. A fölüljelő olyan kegyetlen volt, hogy elhárta hozzám. Nem lesz meg hát halálomban sem az a vigasztalásom, hogy testvéreim békében vannak! Legyen meg Isten akaratát!

1725. május. Ma utoljára írok. Helyem is alig van már. Szerem senket is alig látok valamit. Most már ost mondhatom, hogy nem szeretném ha nem lettem volna itt. 38 évig megalkalmazott az Isten a világ minden királyságától és országától arról, hogy ide hozott. Életemmel majdnem kétharmad részét arra adta, hogy előkészítjek az Ő Fiával való találkozásra. Erzem, hogy még sokkal jobban, meg kell bocsátanom azoknak, mint amennyire megtenem, aha - bár az evangélium

isanti gyűlölet vette őket - megis az Ő igazság-
ságának és kegyelmének erősei voltak a námsok. ^{em}
Teljes mértékben megbotránkoztatni velük és remé-
lem, hogy Isten nem fog addig magához hívni,
amíg kivételül azt az utolsó kegyelmeget is ki nem veri!
Isten kegyelme gyönyörűsége, testvéreim, ha
még éltek (és még) öregem felelősségemmel,
ha meggyász már nem fűt és meleg. Most
már kimondhatom, hogy nemcsak a virágok-
hatom őt vagy nemcsak a virágok. Híven meg-
nem arany idős, mint én.

Isten kegyelme meg prax, mert Jézus meg-
halt érte, minden bűnömért, tudom meggyász-
jól, hogy sokat hibáztam. Sok időre volt méltóságom
vált méltóságom, hogy megtenni megbotránkoztatni és
szegedszerelem. Isten, övör meg engem mind-
végig a te nagy jószágodban; üdvözlöm, fogadj
el engem, Amen!

1725. június. Vágyódtam virágoktatni bibliaim,
de nem tudok többé olvasni és nem látom mit
irok bele. Lesz-e erőim elrejténi? Nem tudom,
Amen, aki megfáradt, üdvözlöt és áldás Isten-
nek

13.

anni stýrnunur és or Öfjárnar, Jesús
Kristusunur, anni Megváltisunur ~~er~~
neviben!

Megsóðun biblíunnar e cseu-
des íver hún társát --- nýja megsó-
ðun! Ystun veled, Ystun veled!
Ygejót böbbé nem elvashetun de
megfogun hallani Ystun tulaydon
szájából.